

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4*50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Adunarea învățătorilor.

Adunarea generală a reuniunii învățătorilor noștri din Arhidieceză e convocată pe zilele 30—31 Octomvrie. Din programul, pe care îl publică din acest prilej comitetul central, nu putem ghici încă sfera și mersul desbaterilor, deși credem, că acelea vor fi de astădată interesante. O deducem dintr'un articol publicat la loc de frunte în organul oficios al reuniunii în „*Foaia școlastică*“, unde se marchează următoarele chestii, cari merită o temeinică luare aminte:

„Pe lângă chestia atât de importantă a *Orfelinatuului*, eu cred de cuviință, ca adunarea din anul acesta să ia la desbatere serioasă și chestia *manualelor de școală*, care s'a tot amânat din an în an; tot așa de importantă este și instituirea unui post de subinspector arhidiecezan sau mai bine zis a unui *revisor școlar*, care ar avea chemarea și rostul de a vizita sis-

tematic școlile din Arhidieceză. În privința asta, cred de cuviință, a se decide în adunarea generală, ca să fie rugat P. Ven. Consistor a institui acest post cât mai neamânat, în interesul binepreceptat al școlilor arhidiecezane“.

Noi, am privit totdeauna cu cea mai adâncă bucurie activitatea reuniunii învățătorilor noștri. Am știut să apreciem după merit și importanță lucrarea rodnică a acestei instituțiuni însemnate, deși în diferite rânduri a trebuit să constatăm cu durere, că învățătorii noștri nu dau cea atențiune, pe care o merită. Și nu înțelegem, că de ce? Este doară știut, că astăzi orice funcționar, orice slujbaș, muncitor, se asociază cu cei ce poartă aceeași sarcină, aceeași slujbă, ca astfel să se poată valida el, particularul, mai bine în marea societate, care altcum pe el și interesele lui în seamă nu le-ar băga. Azi nu se mai pot elupta nici drepturi, nici crea situații tolerabile, nici muncă rodnică și sistematică nu e cu putință, fără nu-

mai prin corporațiune. Corporațiunea este menită de a reprezenta și lupta pentru interesele acelea, în scopul cărora s'a creat.

Și dacă sunt interese periclitate, situații nesigure și desperate, apoi acele le aflăm la școala și învățătorul nostru confesional. Cu toate acestea nu vedem însuflețirea aceea uriașă, care ar trebui să pătrundă învățătorii noștri dela un corn de țară și până la altul, când e vorbă de o reuniune ca a lor? Nu vedem pregătirile acele mari, cari ar trebui să premergea unei astfel de conveniri, care poate să fie de cea mai mare însemnătate pentru școală și învățător. Nu vedem, ca să se fie discutat și lămurit situații, să se fie lansat idei, cari să fie coapte pe timpul adunării, unde să ia ființă între uralele de bucurie a celor interesați.

Noi de atâtea ori am dorit să vină odată cu prilejul adunării generale a reuniunii școala întreagă cu toate mizeriile ei, învățătorul cu situația lui nouă și desperată, în

FOIȚA.

Impresii din munții Giurgeului.

(Continuare).

2

Cu mândrie sufletească părăsim Vidul, făloși, că ne-am născut Români. Trece prin poiana de sus, poiana mare și poiana din vale — așa le-au botezat Români — adevărate perle ale creațiunii, cu refrângeri de lumină cerească, și pătrundem în împărăția nefericită a „Smochinului“ (Füges.)

Brazii ne găzduiesc în umbra lor răcoroasă, care-ți ia ca cu mâna osteneala trupului zdrobit. Ce bună e în zilele calde ale verii, când soarele dogorește, cum e spre pildă și acum. Te simți ca Lazar în sânul părintelui Avram, sus în paradisul lui Dumnezeu... Și păcătoșilor le place

umbra. Faptele lor ticăloase le fac la umbră, în taină, departe de ochiul lumii. Dar ce deosebire între una și cealaltă! Umbra păcatului nu te recrează. Din potrivă te neliniștește, te agită, te turbură. Umbra codrului te recrează, îți alină durerile, îți alungă ca prin farmec oboseala... Nu se verifică oare adagiul: Si duo sunt idem, non sunt idem? Umbră și aci și dincolo. Și totuși deosebire, ceriu și pământ.

Drumul ce-l facem, străbătând Smochinul, seamănă cu cel lăsat în urmă. Nu vedem nimic deosebit, decât poate pustirea barbară a acestor păduri seculare. Părți întregi de codru sunt culcate la pământ de securea nemiloasă a omului ticălos. Bălaurii cu ochi de foc, herăstraiele cu vapor, pustiesc fără milă cu focul veninos al gurii flămânde mândreața aceasta de codru, și munții săracii plâng cu hohot frângându-și desnădăjduiți mâinile.

Nu cunosc ceva mai mizerabil decât jidanul, care aleargă numai în urma căș-

tigului, care nu are simțire pentru frumusețile naturii. Pe el îl lasă toate rece și nepăsător, afară de banul strălucitor. Ce ar zice oare, dacă l'ar prăpădi Dumnezeu de pe fața pământului, așa cum prăpădește el podoaba naturii, cu care se încununează Creatorul?

Grăbim să părăsim acestea locuri triste și în curând eșim iarăși la larg. Înaintea noastră se întinde un tâpșan verde, la mijloc cu o stână de oi și târla în nemijlocită apropiere. Ivirea noastră răscolește haita câinilor, cari se repez la noi furioși, rânjind sălbatic și lătrând de răsună văile. E o hărmălae, un Katzenjammer, de-ți asurzese urechile. „Ei bre! nu ne-ați putea cumva slăbi din dragoste? Ne îndestulim noi și dacă nu ne ieșiți înainte cu pâine și cu sare cum vi-e năravul. Știm noi doară că sunteți vestiți de ospitali“. „Uf! nici nu vreau să știe de protestele noastre și cațonii de ei se întărită și mai tare. Poate ne-ar încunjură de toate laturile — știți numai așa din dragoste

care de prezent să află. Să se spună odată lămurit, ce e de făcut, ce s'a neglijat în trecut, ce nu se face în prezent și la ce să ne așteptăm pe viitor. Numai așa putem fi odată în clar cu școala noastră confesională, dacă aceia, cari îi văd din nemijlocitate apropiere mizeriile, îi cunosc starea desperată, lămuresc și discută tot, ce e de interes pentru școală și învățător. Aci e ocaziunea potrivită, ca să se caute remediile, cari să vindece toate rănilile, din câte sângerăm de prezent. Altcum nu știm ce vrem și nu știm unde mergem și până când stimulam poporul la jertfe insuportabile, nu vedem, că e năsip locul, pe care clădim și se clătină fundamentul sub edificiul ridicat de noi. Ministrul actual de culte contele Zichy, a convocat o mare anchetă, compusă din inspectori școlari și bărbați, cari cunosc situația școlilor noastre populare foarte bine și aci s'au luat nouă hotăriri menite de a întregi legea lui Apponyi. O astfel de anchetă am dori și noi să fie adunarea generală a învățătorilor, unde să se desbată, să se ia hotăriri *cu privire la întreg complexul chestiilor școlare, cari așteaptă o grabnică rezolvire.* Am voi deci, ca cu prilejul adunării generale să se coboare cei competenți și pricepuți în *esență*, căci numai astel

vor putea aduce reale servicii cauzei, pentru care s'au adunat.

Și până când se discută de situația școlii, să nu se uite nici de învățător. Căci dacă e de o extremă importanță chestia școlii, nu de mai puțină e și a învățătorului. Câte plângeri, câte miserii nu s'au mai publicat și în organul acesta cu privire la situația învățătorilor. Numai mai deunăzi se plângea un protopop, că învățătorimea migrează și nu arare-ori învățătorul să schimbe de câte trei patru-ori pe an. În cele mai multe locuri de aceste rămâne școala peste restul anului fără învățător și copii lipsiți de instrucțiune.

Un învățător reflectând la cele de mai sus a spus iarăși crâncene adevăruri de telul cum și când își capătă învățătorii cei mai mulți salariile.

Vor fi de bună seamă tot atâtea adevăruri crude, pe cari, cei-ce le cunosc din imediata experiențe, le vor ști toată amărăciunea.

Dar în schimb iată o splendidă ocaziune de a se desbate și spune toate aceste. O zi, de a cărei însemnătate ar trebui să fie pătrunsă toată învățătorimea noastră. Un prilej mare și potrivit, ca învățătorii să se întâlnească, să discute situația lor și a școlii, să-și valideze și apere interesele.

Când le dorim muncă rodnică și binecuvântare de la D-zeu îi salutăm cu bucurie din prilejul acesta în orașul nostru.

Peirea noastră. Sub acest titlu „Românul” de Joi publică un prim articol, în care se arată, că peirea noastră ca oameni va urma din alcool. Și spre a dovedi aceasta însură toate ocaziile când bea Românul. Un curios, citind acest articol, ar putea să întrebe fără nici un scrupul, când nu bea Românul? și asta din motivul, că scriitorul articolului acestuia prezintă în colorii așa de negre poporul nostru, cât cu tot dreptul i-s'ar putea pune întrebarea aceasta.

Noi nici nu ne gândim să scriem că poporul nostru nu e alcoolic, — atâta numai că nu e în așa măsură cum îl prezintă scriitorul articolului din „Românul”. Și greșeste foarte mult Dsa când din cazuri speciale face generalități. În chipul acesta departe de a ajuta ceva, din potrivă strică.

Dar în sfârșit, ceace ne-a îndemnat să ne ocupăm de acest articol, e sfârșitul. Cu multă bunăvoință dl. Traianu Țăranu, cum iscălește autorul, ne sfătuiește, să facem loji de abstenență sub egida ordinului bunilor templieri, „cari de când s'a înființat a făcut minuni de tămăduire în toată lumea.”

De ce sub dispozițiile ordinului bunilor templieri? Întrebăm noi. Nu sunt destul de precisate poruncile bisericii creștine? nu pun ele margini oricărui esces în mâncare și beaură? nu ne dă nouă sf. Scriptură precepte și reguli de moderațiune foarte limpezi? de ce bunii templieri? pentru că să ne trezim în urmă liberi cugetători? nu primim astfel de sfaturi! Biserica noastră e destul de cuminte, ca să ne îndrepte pe căile sale bune, — numai s'o ascultăm!

curată și desinteresată — dacă nu s'ar ivi clobanul cu cămașa unsuroasă și le-ar răcori spatele cu ciomagul, să le treacă nădușile dragostii.

„Mai e departe până la Găunosul baciule?” „Drept înaintea nasului D-voastre dlor” fu răspunsul scurt și ironic, „să mergeți cu bine.” „Mulțum D-tale” răspundem noi umilit, păcăliți de Românul mucalit. De altcum vestea bună ne electrizează ca prin farmec și nu-l mai slăbim pe băiat din glume, făcând haz, că moșanii, cari cunosc tot firul de iarbă, tot colțul de stâncă, pot greși uneori și ei în calcul. „Mai Ioane tu trebuie că ai nimeri la Găunosul și pe întuneric”. „Chiar de m-ați legă la ochi Dșorilor”. „Ai nimeri și tu ca găina oarbă firul de grăunte”. Și dăi și dăi, curg glumele, ca izvorul de munte. Tot râzând, ajungem, fără să băgăm de samă la poalele Găunosului.

Doamne cât e de falnic! Intrece în mărime cu mult pe ceilalți munți din apropiere, cari ating de altcum și ei cu frunfeșă bolta albastră. Observi numai decât, că în vârful a trebuit să fie cândva craterul unui vulcan. Forma conică, care ar voi să se înfăgă în ceriu ca o lance ascuțită, și să-l cutremure până în temelii, îl trudează de departe. Coastele i-s acoperite cu pădure deasă de brad, frumoasă ca buclele de aur ale unei vergure fecioare. Ici colo numai câte un luminiș, câte o

răriște, cercetate de cerbi și mistreți, și poate bătrânul „Niculae”. Urmele le vedem pretutindenea și un fior de neliniște ne străbate, cutremurându-ne. Călcăm tot pe mușchii moale ca puful: covor așternut anume pentru noi. Știe doară bătrânul munte să-și cinstească oaspeții. Și așa turiștii se abat pe acolo rar de tot, cât de urit îi troznesc oasele și i-au eșit alocurea coastele — stânci uriașe cu ochii de bălaur... Nici nu-i mirare că nu se încumetă să-l cerceteză! Coastele îi sunt de tot țepise, aproape perpendiculare, încât, dacă nu ne-am fi propus anume să-i facem văzuta, am fi părăsit planul îndrăzneț, de a ne urcă până în vârful cu nori. Așa însă încapăținați cum eram și rușinați de gândul nereușitei, ne punem pe lucru și înaintăm încet, cu multă luare aminte. Găfăim și asudăm, cățărându-ne de frunză și iarbă. Imi amintesc chiar acuma cu recunoștință de vorbele, pe cari mi-le-a scris fostul meu profesor de clasă din Blaj, dl. Gavril Precup, la ocuparea din română, în caet: „Per aspera ad astra”. Se potrivesc de minune. Numai cu trudă și osteneală să fac toate. Invingerea e numai a acelora, cari se luptă luptă bună ca S. Pavel. Și cerul suferă silă și numai cei silitori îl câștigă. Deplin convinși și noi de asta, ne îmbărbătam, și ne reculegem cu o ultimă sfortare toate puterile. Trecem peste brazi răsturnați, preste locuri prăpăstioase, bo-

lovani, stânci, tufisuri, cari îți sfârtică haina, pedici de tot felul.

„Prin foc, prin spângi, prin glonț, prin fum, prin mii de baionete.”

Nu suntem și noi șoimi ușori, ce zboară de pe munte? Așa ni-se pare! Și cu tot pasul ce-l facem, luptându-ne din greu, piepturile ni-se umflă de mândrie, ne simțim metamorfozați în alte ființe superioare. „Copii am învins, uite vârful! Uite și gura craterului!” acest strigăt izbucnește deodată din piepturi de oțel și o tulim la fugă, că să ajungem la țintă, care de care mai iute. Norocul m-a favorizat pe mine și am fost primul, care am infipt steagul pe redută.

„Urcăm, luptăm... iată-ne-acum Sus, sus, la parapete.”

Ne uităm la cias! Un pătrar la douăsprezece!.. Un ura puternic se desprinde vijelios din piepturile noastre, de ciocotă vâile și ne răspunde din toate laturile ecoul mănios. „Nu suntem noi feciorilor Români din viață veche, cu șapte vieți în pieptul de aramă? Uitați-vă numai la copilul acesta mic, care ne-a însoțit! Nu s'a purtat vitejește? Și-apoi să mai zică cineva, că Românul e laș! Nu e cel mai bun soldat pe lume? Nu vă aduceți aminte, cum în războiul, ce eră să-l avem cu Sârbia, pe Români i-a pus în linia de foc? Românii din Bicaz, când li-s'a adus

Teatrele în România. Prin o bună și norocoasă coincidență teatrele mari din România, au în fruntea lor literați de primă forță.

Teatrul din București e pus sub direcția dlui I. Bacalbașa ziarist excelent și remarcabil autor dramatic. Om cu cultură superioară, împodobit cu un distins și fin gust artistic. Dsa duce înainte spre noi progrese Teatrul național.

La Iași a rămas director tot M. Sadoveanu bogatul și nelintreținut povestitor, care s'a ridicat prin scrierile sale în fruntea noveliștilor români.

La Craiova a fost numit Emil Gârleanu ca director. Poet și novelist, de o gingașie feciorelnică în vers și plin de căldură în prosă pentru vechile așezăminte ale țării, Gârleanu a dat viață teatrului Olteniei.

Reparând și împodobind tot ce părea, că nu mai corespunde gustului modern, noul director deschide stagiunea în mijlocul unei însuflețiri mari și a unui public și mai mare. Insuși dl ministru al cultelor a ținut să prezideze această serbare, la care au contribuit toți scriitorii de renume.

Serbară s'a început cu un prolog, viu aclamat, scris de poezii Anghel și Eftimiu. S'a jucat apoi piesa „Ochii cari plâng” de Herz, „Rapsodii” de Eftimiu și „Văduvele” de Carmen Sylva. Încheierea au făcut-o poezii Iosif, Moldoveanu, Minulescu, Nanu, Stamatiade și alții cu lecturi din operele lor. Printre actori a strălucit celebra tragediană Agatha Bărsescu. În chipul acesta numai, cultivând adevărata artă, teatrele vor fi adevărate școli, altcum nu.

Ca o dovadă, de cum pricepe directorul Teatrului din București rostul acestei instituții culturale, poate servi împrejurarea, că zilele acestea a dat o circulară școlilor din capitală, în care le comunică, că a creat re-

prezentățiuni de matineu în toate Joile la 2 d. p. anumit pentru școlari, cu care ocazie se vor preda piese originale de ale dramaturgilor români și din piesele clasice străine, traduse de cei mai distinși autori români.

„Înființând aceste matineuri, — spune d. Bacalbașa, — direcțiunea a avut în vedere scopul cultural, care a fost pururea dorit de toți protagoniștii teatrului național, școală per excelentiam a cultivării sufletului și a dezvoltării minții”.

La chestia unirii bisericilor.

Numărul 42 a „Libertății” din Orăștie ne-a adus dăunazi trista veste despre încetarea din viață a unuia dintre inteligenții de frunte ai Românilor din Orăștie, „profnit în cercurile tuturor Românilor”, Dr. Ștefan Erdélyi, medic orășenesc. S'a mai stâns deci un fruntaș între fruntași, s'a stâns un idealist. Foarte activ pe terenul culturai industriale și economice, zelos sprijinitor al bisericilor sărace (între cari și a celei din Gerliște) cu adevărat suflet mare și foarte idealist. Cei ce l-au cunoscut știu, că era profund religios; era și un apostol al unirii bisericilor.

Iată câteva idei ale sale despre chestia unirii bisericilor:

„Am convingerea, că schizma și celelalte rupturi nu s'au făcut de dragul convingerilor dogmatice, ci simplu din superbție. Cum să fie conducători romanii barbari, cari au fost cultivați de perfecții greci? Tot așa la Interani; cum să fie poporul mare german sub ocrotirea Romei politicește decăzute? Politica a făcut pe hussiti; atuncea voiau germanii feudali să germanizeze pe Cehi. Politica ne-a desbinat și pe noi, pe nesimțite prima dată. Tot așa, dar mai brusc a doua oară. Când în sufletul poporului ro-

mân se va întări convingerea firmă a originii sale nu numai în vorbe ci și în fapte, când nu se vor gena să meargă la Roma, și când, fiind acolo, nu vor mai refuza, din odii față de legea romană, a cerceta muzeul vatican, atunci vom avea viitor!” (Citat dintr'o epistolă ce mi-a îndreptat în 22 April 1909).

Din aceste apare gândirea superioară a regretatului Erdélyi în chestia unirii bisericilor.

Deplângem moartea marelui bărbat, carele atâtea idealuri mari ascundea în inima sa, și carele cu atât de ferbinte dragoste își iubea biserica și națiunea.

Virgil Pop.

Despre societatea „Sfânta Unire”.

Înființarea căreia se hotărise în conferința ținută în Oradea-mare la sfârșitul anului trecut, prin următoare informație:

Comisia, căreia i-s' încredințat găirea statutelor societății, s'a întrunit odată astă-vară și ar fi avut să se întrunească a doua-oară cu prilejul adunării Astrei. Au și fost într'ă adevăr de față cu prilejul acela aproape toți membrii comisiei, dar în toila frumoaselor serbări nu au avut nici răgaz și nici liniște de a se sfătui. S'a amânat deci constătuirea, și se sperază, că comisia se va putea întruni a doua-oară în Decembrie și atunci își va termina lucrarea așa, că la primăvară va putea să se țină adunarea constituantă.

Statutele societății „Sfânta Unire” pe lângă toată scurtimea lor sunt proiectate așa, cât societății i-se va deschide un câmp foarte larg de activitate nu numai în partea ei cea literară, ci și mai ales în direcția ei cea socială.

vestea, că merg la hora războiului, ș-au făcut o cruce largă și au pornit veseli. Alte neamuri n'au voit să pornească și a trebuit să vie gendarmii, să-i infunde cu baioneta în vagoanele trenului, nerăbdător să pornească la războiu. „Naveți frică! Neamul, care produce viteji ca aceștia, nu pierd”. Toți mă aprobară în cor și se cetea pe fața noastră o bucurie sfântă.

Gura craterului e, cum zisei, tocmai în vârf. E largă, cât ai prăvăli dealungul ei un brad înalt de vre-o cincizeci metri, cu pereți perpendiculari, spălați de torenții ploilor, de nu poți privi în fund. Mă las cu multă teamă în jos, cam de un metru, prinzându-mă de mușchi și colții de piatră a pereților și privesc în afunzime. În zădar! Fundul nu se zărește și numai șoapte tainice pătrund până la tine. Ies cu frică din gura lui lacomă, și caut la pereți cu mai multă luare aminte. Fratele Vasile Moldovan îmi atrage atenția asupra unor petrii dela mijlocul craterului. Mă uit și le recunosc caracterul vulcanic. Ca și când le-ar fi spălat numai acuma limbile de foc ale vulcanului, — așa înfățișare au. Ți-se pare, că ard cu flacăra vie și fantezia aprinsă vede cum se preling flăcări roșii-vinete din pământ, cum iese fum, cum bubuie muntele și se clatină terenul de sub picioare. Nu mai încap în doborâ, că acolo a fost cândva vulcan, care vărsa valuri de foc. Lavă și pământ vul-

canic e drept, că nu se observă. Dar de mii de ani, de când ș-a istovit bătrânul puterile și de când l-au spălat apele, nu e mirare că s'a șters această urmă mai palpabilă a puterii sale antice. Adugeți apoi straturile de pământ, cari au fost suprapuse în scurgerea veacurilor lungi. Da, da! Tempora mutantur et nos cum illis moșneagule! Fuimus Troes, fuit Ilium! Ce să faci! Cat să te împaci cu soarta. Taci și înghite, cum înghitim și noi la găluște amare, dela stăpâniei, veniți din stepele pustii ale Mancuriei. Da, da, taci molcom!

Veseli, că ni-am văzut împlinit, vișul inimei, ne punem pe joc. Desgropăm petrii mari din pământ și le aruncăm în gătlejul bălaurului neputincios. Curat povestea măgarului cu leul îmbătrânit. Ne place să ascultăm cum produc, în pântecul lui umflat, uu echou tâmpit, un sunet profund, cavernos. Parcă ar mări bătrânul de ciudă și năcaz, că nu ne poate înfăcă și prăpădi cum i-ar plăcea lui. A trecut baba cu colacii!... După ce ne-am ostenit de aruncat, contenim din joc și ne rotim privirea în zare spre cele culmi de munți, a căror grebeni seamănă a urieși, cari vreau să iee, cariul cu asalt.

Iată spre miază-zi valea largă a Murașului și în dosul și culmile fumurii ale Cristigului, Bătrâni, Hargitei, cari închid cu meterzele lor zarea. E o

desfătare să vezi, cum cu creasta lor descriu, pe firmamentul cerului, senin, figurile geometrice, cele mai variate. Ce caprițioasă e natura lui Dumnezeu! Câte frumșeți nu desvălește ea la tot pașul omului, regele creațiunii?! Cât de ironic se pare acest cuvânt în fața faptului nețăgăduț, că omul este dușmanul cel mai înviersunat al ei, exploatându-o fără milă, până ce-i seacă orice sevă.

Pe vatra Murașului vedem revărsându-se puternicele sate, săcuesti, Ditrăul, Szárhegyul, Remete, Alfalu, cu orașelul S. Nicolau în fund. Iar mai spre apus zărim și turnurile satelor românești — centre puternice ale românizmului — Varvizul și Șermașul.

În dreapta noastră apar munții Șermașului, Borsecului și drept în fund dunga sinilie a Călimanilor (colles magni) hotărâși cu Bucovina. Iar în stânga se prelungesc în zare munții dragi ai Moldovei, din județele ei de munte.

(Va urma).

Dr. Al. Nicolescu.

Zicale turcești.

Trimete pe băiat după poame, dar mergi după dânsul.

Reforma legii de pensii. Din vorbirea d-lui ministru de finanțe *Lukács László* reținem următoarele: „Onorată Cameră! Am ajuns la capăt cu expunerile mele și înainte de-a înșira rubricile mai mari, țin a comunica Inaltei Case, că am dat ordin, ca să se elaboreze proiectul despre reforma legii de pensii; proiectul e deja în lucrare și astfel ne vom îngriji în timpul cel mai scurt și de soarta pensionaților, a orfanilor și a văduvelor lor.“

E vorba aci de proiectul, pe care încă ministrul Apponyi l'a promis, și care după cum ne asigură dl ministru *Lukács* încurând va deveni lege. Cu prilejul acesta mulți învățători, văduve și orfani de învățători de ai noștri, cari au fost pensionați pe vremuri cu un bagatel, se vor mai putea bucura de ridicare a pensiei lor. A și fost timpul suprem.

In numele păcii. — Puterile, cari au luat parte la conferința de pace dela Haga, — au primit un apel mai lung dela biroul internațional al păcii. Iată câteva alineate din acest apel, care se tânguiește, că Italia n'a ținut cont de angajamentele luate asupra-și:

„Evenimentele cari au turburat Europa au mișcat adânc opinia publică și au avut cel mai supărător răsunet asupra situației economice a națiunilor. Suntem interpreții tuturor acelor, cari nizuiesc să vadă dominând între popoare o pace stabilă și definitivă atunci când apelăm la serioasa voastră atenție asupra decepției și nemulțumirii legitime ale marilor masse populare, cari socot pe bună dreptate, că guvernele nu și-au îndeplinit, în aceste împrejurări, întreaga lor datorie.

„Guvernele par a nu-și da seama, de când au luat parte la cele două conferințe pentru pace dela Haga, din 1899 și 1907, că s'a deschis o eră nouă în relațiile internaționale. Guvernele au recunoscut solemn, că era de dreptate și de solidaritate s'a născut pentru dănele. În adevăr, în introducerea convenției relative la regulamentul pacifică a conflictelor internaționale, ele au declarat, că de acum sunt hotărâte să favorizeze din toate puterile regulamentul prietenească a conflictelor internaționale și că vor să lățească imperiul dreptului și să întărească sentimentul de dreptate internațională; ele mai recunosc solidaritatea, care unește pe membrii societății națiunilor civilizate.

„Adresăm rugămintea noastră stăruitoare guvernului vostru și tuturor guvernelor puterilor semnatare ale actelor dela Haga din 1899 și 1907, pentru ca să se facă un demers colectiv pe lângă guvernul italian și să vădească astfel dorința popoarelor de a asigura de acum înainte cu adevărată cu-

cernicie respectarea tratativilor și principiilor de echitate și de drept, pe cari se bazează siguranța statelor și bunul traiu al popoarelor.“

Reviste.

Războiul italo-turc. Se pare, că numai acum se începe partea mai serioasă din acest războiu, venit, cel puțin pentru noi ceilalți muritori, așa pe neașteptate. Turcia a apelat la marile puteri pentru intervenție, nu că doară s'ar simți foarte slabă, ci pentrucă nizuințele actualului guvern erau pentru aplanarea conflictului pe cale pacinică. Când a văzut însă, că marile puteri se cam spală pe mână, a cunoscut îndată, care trebuie să fie poziția sa în viitor. De aceea a părăsit încercările pentru pace, și a dat ordin pentru trimiterea trupelor pe câmpul de luptă. Cu flota stă rău Turcia, dar pe uscat se pare, că armata turcească, cunoscând mai bine terenul de luptă, e mult superioară celei italiene. Dovadă pierderile mari avute în timpul din urmă, ales la ocuparea orașului Benghazi și la luptele, ce se dau în jurul Tripolisului.

La tot cazul e foarte interesant interviul, ce un redactor dela »Neue Freie Presse« l-a avut cu Ahmed Riza, actualul prezident al Camerei turcești.

El a declarat înainte de toate, că orice încercare pentru aplanarea conflictului e fără nici un folos, câtă vreme marile puteri nu recunosc, că Italia a făcut o violare a dreptului, ocupând așa de odată teritoriul unui stat străin. Noi nu recunoaștem ocuparea Tripolisului, a zis prezidentul camerei turcești, și vom lupta cu disperare pentru recucerirea lui. Așteptăm ca Europa să-și respecte angajamentele luate și stipulate în tractatele dela Berlin și Paris, cari garantează întregitatea teritoriului turcesc.

Ahmed Riza a pierdut orice încredere în puterile mari, pentrucă sunt false. El avertizează pe toți, că în fața primejdiei, partidele din Turcia se vor uni, spre a ține piept dușmanului.

Soarta imperiului otoman pare destul de evidentă, din aceste vorbe ale lui Riza. De un lucru ne temem, ca nu cumva marile puteri să nu se poată înțelege, cum ar trebui să împartă mai bine prada, sau, ceea ce se pare și mai probabil, micile state balcanice să nu se prea umfle în pene, în așteptarea ajutorului cutărei mari puteri. Pacea Europei e așa de nesigură, cât un astfel de pas nesocotit poate pune în flacări toate statele vechiului continent.

De pildă războinica Sârbia iar începe a fi neliniștită. Răvnește la sandjacul de Novibazar, pe care are mare teamă, că îl va lua Austro-Ungaria, care ține cu orice preț să ajungă prin peninsula balcanică la mare. Spre a fi mai puternică în un viitor războiu, cei doi fii de rege George și Alexandru, cari erau certăți de ani de zile, s'au împăcat. Se pare, că nici Turciei nu i-ar fi pe plac, ca Austro-Ungaria să-i fie chiar în coaste, și de aceea mai bucuroasă ar cedă sandjacul Sârbiei. Și cum am spus, din o mică schinteie, adese se face foc mare.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pe seama s. bisericii gr.-cat. din Vulcan au dăruit: văd. Marina Filip 2 icoane în preț de 90 cor., Vasile Masle și V. Jecan cu soția un rând de haine negre în preț de 80 cor., Iuon Avram sen. un prapore negru 54 cor., Dan Nica un prapore roșu 42 cor., Ștefan Săcăluș și soția un rând de haine în preț de 70 cor., Iuon Petrilean jun. 9 cor. la prețul unui stihar, Iuon Duma 10 cor. pentru o „Carte de aur“, Ștefan Hăgnean un rând de haine în preț de 160 cor., Demi Corcimaroș un prapore 12 cor. — Pentru biserica gr.-cat. din Coroșteni au dăruit: George Lupșa o „Carte de aur“ 8 cor., Iuon Nistor un rând de vestimente s. în preț de 170 cor., Zaharie Vlaic un orologer 760 cor., Dr. Nicolae Olariu adv. Petroșeni 10 cor., Petru Albesc Matei o Evangelie 25 cor., Iuon Ionașc din Vulcan un rând de haine negre prețul 180 cor. — La „Fondul de iconostas“ al bisericii gr.-cat. din Vulcan au subscris: Dr. Nicolae Brinzeu, Alexandru Papp, Frații Pittini, Nicolae Scorei, Dan Filip câte 20 cor., Nicolae Zugrav 5 cor., George Todoran 4 cor., Partenie Petrița, Dr. Corne

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Bene câte 5 cor., Ioan Pepenariu 4 cor., Alexandru Cassian 1 cor., Pavel Ioan 30 cor., Emiliu Nicoară 22 cor., Suciu Petru 20 cor., M. S. 100 cor., Sava Savici 10 cor., Ioan Cioară 2 cor., Adam Popovici și soția Fira 10 cor. La același fond au mai intrat: din colecte făcute cu discul cor. 1305, din subtragerile lunare oferite dela băieși din plățile lor cor. 75550, starea fondului cor. 108655. Tuturor binefăcătorilor bisericii noastre aduc și pe această cale cele mai respectuoase mulțumite. Vulcan, 23. Octobrie n. 1911. *Dr. Nicola Brânzeu*, preot gr-cat.

Sfințire de biserică. Curatorul gr-cat. din Suarăș, invită la *actul sfințirii bisericii* nou edificate, care se va ține la 29 Octobrie st. n. a. c. la 8 ore a. m. precum și la *petrecerea împreună cu dans*, carea va avea loc în sala școlii gr-cat. Prea Stimatul public să se considere de invitat și pe aceasta cale.

Darul făcut de M. S. Regele Universității din Iași. Să știe că cu ocazia serbărilor jubilarie M. S. Regele a donat Universității din Iași suma de 300.000 lei, urmând ca din venitul acestor bani să se tipărească tezele licențiatilor și să se acoarde ajutoare studenților lipsiți de mijloace. Universitatea a primit din partea administrației Casei Regale, recepisa Casei de Depuneri prin care se arată că la Casa de Depuneri a fost depusă suma de 300.000 lei pe numele Universității din Iași, în scrisuri funciare urbane din București cu 5 la sută, cu cuponul de Ianuarie 1911. În adresa trimisă Casei de Depuneri să spune că cupoanele trimestriale se vor remite la scadență în mâna rectorului universității din Iași.

Sănătatea Monarhului. Unele ziare au adus știrea că Maiestatea Sa ar fi bolnav. În realitate nu are nimic, decât vechiul catar, care reinvie cât ce se răcește anotimpul. Dovadă e, că Maiestatea Sa își îndeplinește lucrările și ocupațiile zilnice cu regularitatea din trecut.

Iubileul primatului. Azi, în 27 Octomvrie cardinalul Clandiu Vaszary, primatele Ungariei, își serbează iubileul de 20 ani dela denumirea de primat.

Călugărițe brave. În apropierea orașului Wheeling din America, a izbucnit peste noapte un puternic incendiu în institutul corecțional de fetițe „Păstorul cel bun”. Copilele dormeau adânc și călugărițele au trecut prin coridoarele ce ardeau, ca să le deștepte. Astfel le-a succes a le salva pe toate.

Cantina școlară din Lugoj. Cetim în „Drapelul”: Suntem informați, că harnica noastră Reuniune de femei va reîncheie cantina școlară la 1-ma Novembre st. v., împărțind în decursul erii 50 de elevi și eleve dela școlile populare gr-or. și gr-cat. române din loc cu prânz gratuit. Vestind aceste îndemnări și noi on. nostru public, ca să continue și în viitor cu cotizațiile de binefacere în favorul acestei instituții, care s'a dovedit atât de salutară și în deosebi să continue a răscumpăra anunțuri, conuni și pomene în acest scop umanitar.

Al cincelea congres euharistic în America. În săptămâna trecută s'a ținut în Cincinnati congresul euharistic, care a luat proporții foarte mari. Au participat 24 episcopi, 500 preoți și vr'o 12.000 credincioși. Metropolitul Irlandă a ținut o lungă disertație despre sf. Euharistie.

Logodnă. Dșoara Emilia Horșa și Vasile Mărginean, logodiți.

Un martor al ciocnirii sângeroase dela Benghazi, spune: Soldații noștri au trebuit să primească botezul apei înainte botezului sângelui. Marea era foarte agitată și din această cauză șalupele nu puteau să se apropie mult de țerm. Astfel soldații reg. 63 de infanterie pentru a putea veni în mod eficace în ajutorul reg. 4 debarcat deja și care se afla în primejdie de a fi invins de beduinii ascunși printre palmierii cimiterului creștin dela puntea Guliana, au trebuit să sară din șalupe și să treacă prin valurile agitate ale mării scâlțați până la piept în apă, spre a ajunge mai repede pe plajă.

Trupele turcești și arabi cari le veniseră în ajutor, erau totuși la adăpost și tirul lor mergea în plin. Numai după un violent asalt cu baioneta și după-ce i-au înconjurat, italienii au izbutit să le înfrângă rezistența, gonindu-i din cimiterul creștin. Pe urmă trupele au înaintat peste podul lacului Sărat, cucerind pe rând casarma Berca și satele Sidi Dană și Sidi Ussein.

Militarul italian a terminat făcând făcând următoarele aprecieri asupra soldatului turc: „Turcii se predau foarte rar și cu mare greutate. Soldatul turc este o minunată mașină de război: e curajos și foarte credincios consemnului, se luptă cu îndrăzneală, suferă fără să se revolte toate lipsurile, frigul și chiar foamea și știe să moară cu eroism”.

Gazul dela Șermășel. Ne aducem aminte cât de multă vorbă se făcuse pe vremuri, când cu izbucnirea gazului la Șermășel. Comisii peste comisii mergeau să vadă minunea, fel de fel de planuri se clădiau. Intreprinderi de milioane erau pe cale să se alcătuească spre a folosi cât mai bine acest dar sosit așa pe neașteptate din afunzimile pământului. Era să se înceapă și o dujmănie între Budapesta și orașele ardelene Clujul și Oșorheiul pentru industrializarea gazului se făcuseră planuri fantastice și când colo azi totul e părăsit. Se susține, că gazul cât iasă acum la Șermășel e prea puțin ca să cheltuiști milioane ducându-l pe țevi airea ori ridicând fabrici acolo. De altă parte guvernul face așa de puțin, spre a face accesibil și ușor de transportat gazul acesta și spre a descoperi alte izvoare nou. cât lumea s'a urit de sondajile încete, ce se face, și a desperat. Astfel, zilnic se prefăce în nișica energia atât de prețioasă, cât ar putea da gazul dela Șermășel. Așa trec toate și se prefăce în fum!

Avantajul față de alte purgative a apei natural amare Francisc Iosif este că are gust plăcut și nu are nici un efect ulterior neplăcut. După părerea profesorului de universitate din Viena Dr. Breiszky „Apa natural amară „Francisc Iosif” deși „folosindu-se în cantități mici timp mai îndelungat” ocupă un loc deosebit în șirul altor ape vindecătoare. — Se vinde în toate farmaciile și în spețiile mai de seamă în sticle de o litră. (26).

Banca de tovărășie soc. pe acțiuni din Elisabetopole a înființat în Blaj o agentură în noul edificiu al dlui farmacist Schiesl. Orele oficioase sunt zilnic dela 8—12 ore a. m. și dela 2—5 ore d. a. afară de Dumineci și sărbători. Deslușiri se dau cu plăcere.

500 Cor. premiu primește acela, cine își face posibil, ca să pot pedepsi judecătorește pe aceia, cari falzifică sau imitează picurile de stomac alui Brády (mai înainte picuri de Mariaczell), cari de 30 ani sunt bine introduse. Picurile de stomac alui Brády sunt pachetate în carton roză, pe care se află marca de scutință „Vergură Maria” de Mariaczell și subscrierea „C. Brády”.

Stațiunea de cantor-învățător gr-cat.

din Budincz (Budinț), în dieceza Lugosului, protopopiatul Buziașului, comitatul Temes, — cu 1 Noemvrie n. a. c. devine vacantă.

Venitele:

1. Dela înaltul Erar ea Patron 210 cor.
2. Dela comuna bis. 250 cor.
3. 10 m.³ lemne de foc 40 cor.
4. Ajutor de stat 500 cor. (Eventuale cuincuenale).
5. Cuartir în edificiul școlii, frumos, din 2 odăi, culină, cămară și grajd, pentru cari se reține censul de 84 cor. ce separat de venite, îl solvește Patronul.

6. Grădina de legume.

Acest post de cantor-învățător e unul dintre cele mai de frunte din dieceză. E a se complini de urgență. Doritorii de a-l obține vor avea să se prezinte în persoană nesmintit în o zi de Duminecă ori sărbătoare mai apropiată, înainte purtătorului oficiului parohial gr. cat. din Budinț, cu toate documentele sale. Oficiul parohial dintre recurenți va propune și va sprijini la forurile bis. competente pe cel aflat mai corespunzător, pentru a fi denumit.

Vor fi preferiți învățătorii, cari pe lângă purtare morală exemplară au și praxă și sunt încă necăsătoriți. Pot recurge învățători și din Arhidieceză ori altă dieceză a provinciei metropolitane

Budincz la 25 Octomvrie n. 1911.

Gara: Topoly (Topolovecz).

Emiliu V. Degan.

adm. paroh. gr. cat.

președintele senatului școl.

(96) 1—3

Posta Redacțiunii.

I. P. Am primit abonamentul pentru cele 10 Calendare. Bineînțeles, al 11-lea îți revine gratuit. Salutări!

P. C. Rugăm să reduceți după cât se poate lista contribuitorilor pentru că ocupă prea mult loc. Contribuțiile sub 10 fil nici n'ar mai trebui specificate, ci cuietate toate în o sumă. Altcum nu mai terminăm.

Va apărea în eurând:

Calendarul „Unirii”

pe anul 1912, care va cuprinde afară de alți articoli de cuprins literar și economic toate momentele și fazele vrednice de eternizat dela marile serbări național-culturale de azi vară dela Blaj. Calendarul va avea și număroase ilustrațiuni și în forma aceasta va fi de sigur o carte foarte practică.

Prețul 70 fil.

Comande se pot face de pe acum la redacția „Unirii” sau „Tipografia seminarială”.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare și fine).

87

Istoria nici când n'a amintit o luptă mai sângeroasă decât asta. Nici chiar Attila nu avuse atâta morți și răniți, când s'a ciocnit cu oștirile imperiului roman-apusean, ba nici atunci când Carol Martel omorî pe toți arabii.

Mulți dintre cruciați văzând, că nu-i chip de scăpare se coborî de pe cai și ingenuchiind cerură milă și îndurare.

Dar nu s'au predat toți. Mulți au mai preferit să moară. Cei răniți rugară pe ai lor ca să-i omoară, ca nu cumva să ajungă vii în mâinile inamicilor...

Aborii de pe sângele cald se ridică sus spre cer.

Puternicul Arnold Baden ridică o colină întreagă din trupurile celor morți. Acum se apropie de el Zavisă și îi strigă:

— Predă-te Germâne!

Arnold recunoscă pe Zavisă și cugetă în sine:

— A sunat cîșul meu din urmă. De acesta încă n'a scăpat nime.

Pentru aceea însă năvăli asupra lui Zavisă. Cavalerul polon îl lovi puternic pe cruciat. Capul lui Arnold se despica în două și căzu mort.

Contele cruciat s'a cugetat, că ar fi mai bine să scape cu fuga, dar Zbisko i-a reținut calea.

— Indurare! se rugă cruciatul.

Zbisko îi făcu o rană grozavă la cap.

— La lăsat însă în viață și îl duseră între ceilalți prizoneri.

Bătrânul Bogdanec în tot decursul luptei căuta mereu pe Kuno Lichtenstein. — Norocul l-a favorizat, căci l-a aflat în pădure unde se retrase dinaintea pericolului.

Germânul clipi din ochi și zise:

— Cu tine am convenit în curtea din Plotzk.

— Și acolo, dar mai înainte în curtea din Cracovia — răspunse Mazko —, unde te-am rugat să nu dorești moartea fratelui meu. Și tu nu te-ai îndurat spre el. — Atunci m'am jurat, că mă voi duela cu tine.

Lichtenstein deveni palid și zise cu mândrie:

— Acum îmi aduc aminte. Dar acum sunt prizoner și nu-mi este permis să ridic sabia asupra ta.

— Kuno Lichtenstein, eu nu sunt un ucigaș mizerabil, și nu am voie să-mi ridic sabia asupra unui om neamnat, dar dacă nu voiești să duelezi cu mine te voi spânzura aici de un lemn.

— Atunci bine — zise Lichtenstein.

Cei doi cavaleri se ciocniră înverșunați. Kuno — era mai tânăr și mai aprig decât Mazko, dar acesta era mai puternic și mai tare. — Duelul n'a ținut mult: Kuno căzu și Mazko ingenuche pe pieptul lui.

— Indurare — zise Germânul.

— Nu se poate — răspunse Mazko — și își înfipse pînă la mînunchiu sabia în Lichtenstein.

* * *

Soarele era spre asfințit, și cu el apuse și gloria și puterea ordului germân.

În lupta asta cruciații fură ajutorați de fiii alor douăsprezece neamuri. Ordul a fost bătut cu desăvârșire. Dintre cei șeptezeci de conducători abia cincisprezece au mai rămas în viață. Patruzeci de mii de ostași rămăseră pe câmpul de luptă.

Steagurile toate au ajuns în mâinile polonilor și erau puse înaintea regelui Jaghiello, care cu inima plină de bucurie repetă adese:

— Dumnezeu a voit să fie așa!

Aflară și cadavrul marelui magistru Ulrik și îl aduseră acolo.

Regele ingenuche înaintea cadavrului și zise:

— A murit ca un erou; îi admirăm vitejia și ca mort.

La înmormântat cu pompă militară, învâluit în haina cea cu cruce pentru a cărei biruință s'a și luptat.

Luna palidă se ridică din ce în ce și lumina câmpul de bătăie, acoperit de miile de cadavre a celor căzuți.

Polonii și litvanii adunau cu sârguință armele celor căzuți. Prin aer sburau mii de vulturi și paseri răpitoare atrase de mirosul sîngelui vărsat pe jos.

S'a împlinit profeția sfintei Brigitta:

— A sosit timpul când cavalerilor germâni le-au scos dinții.

Și sosi și celalalt timp când porțile orașului Malborg s'au deschis înaintea conducătorului polon, care în numele stăpânului său ocupă orașul și provinciile aparținătoare orașului pînă la marea-ostică.

Dreptatea învinse păcatul, căci aceasta fu voia lui Dumnezeu...

tradusă în românește de:

Aur. B. Gajia,
profesor.

Cavalerii întunerecului.

După G. Schultz.

Un profesor universitar avea o nespuză plăcere în calumnierea preoților. Cuvintele sale mai des uzitate erau: „Preoții sunt parasitele civilizației omenești, pedecile științei și ale artelor, dușmanii progresului, cavalerii conservativismului și ai întunerecului.”

Avea însă un elev brav, datat de natură cu o mulțime de calități aiese. Acesta adânc jignit în convingerile sale curate, îi face o vizită profesorului.

— Domnule profesor! de mult îmi frământă creierul o mulțime de întrebări cu sbor îndrăzneț. Și par'că-s enigme. Creierul, rămâne neputincios ca un copil firav în fața lor. Nu pot afla nici de cum respunsul căutat. Aș dori deci unele lămuriri.

— Cu cea mai mare plăcere, amice. Pofteste, ocupă loc.

— Aș dori să știu, în primul rând, că operele clasicilor din antichitate cine le-a păstrat pentru zilele noastre? Cum de nu s'au prăpădit în vremurile acelea furtunoase, când puhoiul năvălirilor barbare, nămolise întreaga lume cultă?

— E lucru cunoscut: Operele clasicilor

le-au decopiat călugării, în pacea claustrilor și astfel le-au scăpat din ghiara peririi.

— Cum?... călugării?

— Da, da; în primul rând piariștii.

— Așadar totuși călugării?... Preoții?...

Aceștia au păstrat pentru noi codicile acelea bătrâne? Căci doar aceea trebuie să fie fost o muncă istovitoare? Sărmanii! câți își vor fi agonisit ca răsplată muncii lor încredite faimoasa tuberculoză, căci doar nu e ușor a lucra în colbul bibliotecilor. Așa-i, că toate acestea se întâmplau pe vremurile, când principii nu-și știau scrie nici măcar numele?... Ce vremuri deosebite, dar mai ales ce oameni, ce ființe deosebite! Ei aflau o distracție în decopierea din literă în literă a lui Liviu, Caesar, Cicero, Virgil, și să nu uit nici pe Propertiu, Tibull și Ovidiu. Oare fructul muncii călugărilor să fie codicile acelea scrise cu atâta îngrijire? Căci doar literile-s ca tipărite, iar inițialele-s adevărate capodopere. O! preoții aceia buni!.. Da, vă rog încă puțin, dle profesor! E fapt, că dacă n'ar fi existat preoții, n'am avea nici pe Columb ideea unei pribegiri în jurul pământului, a desemnat-o un călugăr, Foa Mami, în anul 1450?

— E fapt amice! respunse profesorul mișcat, — dar nu trebuie să uităm, că aceasta și altul ar fi putut-o desemna tocmai ca și el.

— O cum nu! De ce a trebuit, ca ideea aceasta să fie plămădită chiar în un cap de preot?... Dar încă ceva! Am citit, că în locul numerilor romani, cari erau foarte nepotrivii în aritmetică, numerii arabi i-ar fi introdus un pontific?

— Da, Silvestru al II-lea. Ei, doar și aceasta ar fi putut-o face un alt bărbat, căci au fost încă destui bărbați cu cunoștințe enciclopedice, capacități rare, dar e o dovadă puternică chiar și cazul acesta despre lupta papilor după mărire...

— Am citit apoi, că primul telescop și microscop l-ar fi inventat un preot. Apoi aceasta chiar nu-mi vine s'o cred! Doar nu poate veni tot dela preoți!

— E adevărat. Aparatele amintite le-a inventat franciscanul Bacon Roger. Dar e de notat, că Bacon Roger, a fost un călugăr condus de-un spirit modern, iar nu un parasit bătrân, infundat în întunerecul unui clastru învechit de mâna vremii.

(va urma)

Loc deschis.

Dare de seamă și mulțămintă publică.

Pentru biserica gr-cat. din Iancahida au binevoit a contribui pe listele de colectare următorii domni:

Lista nr. 1274 colectante: Iuliu Șurani preot în Șurdeni, contribuenți; D. Poda 1 cor., G. Solomon 1 cor., A. Putiu 20 fill., Gitiu Fett 20 fill., Idrei Goloman 20 fill.; V. Bud 1 cor., G. Poda 60 fill., Ioana Demian 14 fill., Costan Fett 20 fill., M. Coroian 20 fill., I. Bud 20 fill., M. Serbacu 20 fill., P. Fust 20 fill., M. Electra 20 fill., Cristina Făt 1 cor., M. Șerbac 20 fill., N. Schiop 20 fill.; N. Făt 20 fill., N. Putiu 20 fill., Anutiu Fet 20 fill., G. Dan 20 fill., Tanase Putiu 20 fill., Irina Pop 20 fill., N. Tiple 40 fill., Ioana Schiop 10 fill., Găvrilă Tiple 20 fill., M. Leș 20 fill., Onuț Făt 40 fill.,

G. Costinar 30 fill., Onuțiu Făt 30 fill., Ana Coștinar 40 fill., Ioana Goloman 1 cor., Bis. gr.-at. din Șurdești 2 cor.

Lista nr. 32 colectante: Simeon Micu protopop Alba-Iulia; I. Anghel 1.10 fill., Niculiță Muntean 1 cor., V. Man 1 cor., Sanda Plesiu 40 fill., I. Pidiu 40 fill., N. Ardelean 40 fill., M. Comanean 50 fill., Augustin Batentan 1 cor., P. Fișean 1 cor., G. Pichia 30 fill., N. German 1 cor., Ioan Papa 1 cor., Discul bisericii 140 fill.

Lista nr. 1293, colectante: Alexiu Papp preot Apa (Sătmar); George Posta și soția Iuliana 1 cor., V. Cherecheșiu și soția 40 fill., P. Flonta 40 fill., Gafia Coacu 1 cor., V. Onaea 1 cor., V. Bărbuș 40 fill., V. Supurean 1 cor., G. Cerecheș 20 fill., V. Pop 20 fill., Ioan Dereban al lui Stefan 1 cor., V. Kerekes 1 cor., V. Cherecheș 64 fill., Ioan Ardelean 20 fill., V. Cherecheș 1 cor., Ioan Vălean 1 cor., N. N. 88 fill.

Lista nr. 1159 colectante: Vasile Szabó preot gr.-cat. Stărciu; Toader Murar, curator 60 fill., I. Panc 40 fill., George Iosif, cantor 40 fill., dela credincioși cu totul 1.50 fill., Radu Vasilică 40 fill., Costișor Susana 40 fill., Pinteia Mitru 1 cor., Simeon Vasile 70 fill., George Rusalim al lui Petri 1 cor., Teodor Torje, cassarul bis. 60 fill., Torje Ioan al Lupului 1 cor., Torje Marie al Ioan Simi 1 cor., Ioan Pinteia 1 cor., Torja Dota 20 fill., Vasile Szabó 1 cor.

Lista nr. 1096 Mestecău; Vasile Hosszu 20 fill., Ana Ioan Micleuș 1 cor., Simeon Papițe 20 fill., N. N. 20 fill., I. Chiș 20 fill., Corneliu Lazar 20 fill., V. Hosszu 40 fill., I. Pocol 2 fill., Eva Hosszu 20 fill., Anica Hosszu 20 fill., P. Dico 20 fill., V. Hosszu 40 fill., Anica Dărăban 20 fill., Gafia Hosszu 1 cor., Hosszu János 20 fill., Alexa Hosszu 20 fill., S. Hosszu 10 fill., I. Csakan 20 fill., Onuț Ciacan 20 fill., Teodor Hosszu 20 fill., N. Hosszu 20 fill., Pap János 20 fill., P. Micleuș 20 fill., Ioan Hosszu 20 fill.

Lista nr. 567 colectante: Ioan Albon, preot gr.-cat. Doștat; I. Albon 2 cor., Casa bis. Doștat 2 cor., I. Barbu 1 cor., Eugeniu Pop Păcurariu, Șebeșul-săsesc 1 cor., I. Mărginean, Bogatul-rom. 1 cor., I. Barbu, Doștat 1 cor., N. Deac 50 fill., N. Crăciun 50 fill., Mateiu Mărginean 1 cor., I. Crăciun 2 cor., Ana Barbu Sâmbi 50 fill., N. Grozav 1 cor., I. Grozav 1 cor., I. Tăuția 1 cor., Samuil Crăciun 2 cor., Terezia Crăciun 1 cor., dr. Romul Crăciun 1 cor., Marie Hătegan 2 cor., cu discul în două Dumineci dela poporul dia Doștat 11.25.

Lista nr. 1284 colectante: Ștefan Cherecheș preot gr.-cat. Recea; Bud Gerasim, Lénárdfalu 2 cor., Brünend Simon 20 fill., Sandru Sermeșan, Recea 60 fill., Irimie Ardelean 1 cor., Mitru Văclo 1 cor., Trif și Părasca 1 cor., M. Gerasim 1 cor., S. Pop 50 fill., Szabo P. 40 fill., Flore Szabo 20 fill., Mitru Sermășan 20 fill., Todor Madaraș 50 fill., Pop Mihaiu 50 fill., Petre și Maria 50 fill., Avram și Marișca 60 fill., Ioan și Ana 60 fill., Dorofte și Pălăgiuța 1 cor.

Lista nr. 495 colectante: Partenieiu Grama paroh gr.-cat. în Miheș; V. Cinteșan 1 cor., Vég Márton 60 fill., Kis Dochia 20 fill., V. Cinteșan 40 fill.

Lista nr. 802 colectante Nicolae Boca, preot gr.-cat. Găloșpetri; dela credincioși 3.75 fill.

Lista nr. 1184 Alsóvárcza; Vasile Pop, preot gr.-cat. 2 cor.

Lista nr. 1328 Breb; Nicolae Boros, preot gr.-cat. Breb 2 cor.

Lista nr. 537 colectante Nicolae Coroiu Ponorean preot gr.-cat. Ponorel; D. Puiuțiu 40 fill., G. Puiuțiu 1 cor., Coroiu Samfira 10 fill., Coroiu Raftilla 20 fill., M. Coroiu 20 fill., Sofia Pleșa 20 fill., Coroiu Andronie 20 fill., S. Bădăn 10 fill., Pleșa Rusanda 20 fill., S. Chirilă 10 fill., N. Chirilă 20 fill., Puiuț Protose 1 cor., A. Coroiu 10 fill., C. Coroiu 20 fill., N. Coroiu, preot 1 cor.

Lista nr. 707 Oradea-mare; Ioan Genț, protopop gr.-cat. 2 cor.

Lista nr. 45 colectante: Basiliu Andrea, preot gr.-cat., Ighiu; B. Andrea 40 fill., A. Pompeiu 40 fill., V. Pop 20 fill., N. Avram 40 fill.

Lista nr. 25 colectante: Isidor Barb, Păgăida; V. Oltean 10 fill., Sofran Crișan 2 fill., Partenie Rauca 6 fill., P. Crișan 10 fill., Andron Santu 16 fill., V. Mureșan 10 fill., I. Crișan 6 fill., Aron Crișan 8 fill., Laurian Oltean 2 fill., N. Oltean 4 fill., A. Popa 6 fill., Zaharie Popa 10 fill., Zachetu Mureșan 6 fill., Anton și Vasile Murășan câte 2 fill., Tănase și V. Ranca câte 10 fill., Isidor Barbu, preot gr.-cat. 80 fill., A. Barbu, Lancrem 2 cor.

Lista nr. 733 B.-Csanólos; Iuliu Filimon, preot 1 cor., I. Filimon, Nadăntelec 1 cor.

Lista nr. 123 colectante: Ștefan Lita, preot gr.-cat. Lunca; Credincioșii din Lunca 3 cor.

Lista nr. 881 Baton; Dela credincioșii gr.-cat. colectați prin Onor. preot gr.-cat. 8.12 fill.

Lista nr. 192 colectante: Ioan Isaac, preot gr.-cat. Feneșul-săsesc; Dela credincioșii din Feneș 2 cor. 40 fill., G. Traila, prot. Timișoara 10 cor.

Lista nr. 73 colectante Beniam Oct. Colceriu, preot gr.-cat. Vurfalău; Din Bagin: I. Iob 30 fill., A. Rus, S. Marian, A. Oja, I. Crișan, G. Iob, Candin Mărginean, A. Oprea, I. Luca și N. Rus câte 20 fill., V. Gârbovean, cantor gr.-cat. 40 fill., A. Turdean 30 fill., I. Anca 40 fill., M. Ruscașiu 40 fill., I. Oprea 50 fill., G. Ruseașiu 50 fill., Mihaiu Ilie 50 fill.

Lista nr. 167 colectante: Ioan Măsaruiu, preot gr.-cat. Glimboaca; Paraschiva Ciocan 30 fill., A. Ganea, R. Teira, I. Poiaca, M. Filimon, P. Macaveiu, I. Popa, P. Manuța și I. Fera câte 10 fill., Ioan N. Ciocan 20 fill., Ioan I. Vead 20 fill., I. Dan 8 fill. Din bucatele adunate și vândute (ce pildă frumoasă!) 8 cor. 10 fill.

Lista nr. 1263 colectante: Ambrosiu Berinde, protopop Călinești; Dela credincioșii din Călinești 10 cor 80 fill.

Lista nr. 1275 colectante: Nicolae Lupan, preot gr.-cat. Chiuzbaia; G. Libotoan 1 cor., C. Lupan 60 fill., N. Lupan 1 cor., G. Virtom 1 cor., Prestațiune dela credincioși 10 cor. 14 fill., V. Cerecheș 50 fill., A. Doranică 4 cor., Asociațiunea „Perșeu” din Chiuzbaia 11 cor. 76 fill.

Lista nr. 406 Dărlós; I. Solomon 1 cor., George Savu, preot gr.-cat. 1 cor.

Lista nr. 709 colectante: Vasile Tămaș, preot gr.-cat. Giurgiu; Boldán János, I. Boc, Baba Laszló, Iulian Golinu, Kocsis Pista, Adanco András, K. Mitaș, D. Laszló, Dumitra János, Szilágyi György, Dohán Lázár, Rakoczi Ferencz, Ioan Precup câte 20 fill., S. István 16 fill., G. György 40 fill., I. Șuta

40 fill., M. Sándor 1 cor., Tator Sára 16 fill., Sándor György 1 cor., N. Mihály 1 cor., Szilágyi László 40 fill., Brumas János 40 fill., Fabián Jánosné 1 cor., V. Kaitz 1 cor., Bencze László 40 fill., Bolkis Gergely 80 fill., Kerekes János 60 fill., Suta György 1 cor., Bomba Sándor 3 cor., Kadra Mihály 80 fill., Nagy György 40 fill., Szilágyi János al lui Pavelea 1 cor. Tot dela creștini din Giurgiu s'au adunat *din bucate* 31 cor. 64 fill.

Dumnezeu să respălătească colectanților și bunilor contribuatori cari atât de frumos au știut dovedi că au inimă pentru cauza sf. biserici și știu să jertfească pentru apărarea neamului de aici dela marginea românismului.

Petru Conda,
preot gr.-cat.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Carte de cântece întocmită pe baza pedagogică și în conformitate cu planul de învățământ din 1911 pentru școlile primare, de profesorul de muzică dela seminarul „Andreian” din Sibiu, *T. Popovici*. Cuprinde peste 80 cântece alese din comoara muzicală națională și aranjate cu deosebită îngrijire și e aprobată ca manual didactic de Preaven. Consistor arhidiecezan. Partea I. cuprinde cântece în 1 și 2 voci, pentru clasele I—IV; prețul e 60 fil. Partea II. cuprinde cântece în 2 și 3 voci, pentru clasele V—VI; prețul e 1 cor. Porto 10 fileri. La comande de peste 10 exemplare se dă rabatul cuvenit. Cartea poate fi folosită cu succes și în gimnaziu și școale reale inferioare, în școale civile și preparandii. Se poate comanda la: *Librăria arhidiecezană din Sibiu.*

Contabilitatea la societăți colective, comandite și la societățile pe acțiuni, de *I. C. Pantu*, profesor la școala superioară de comerț din Brașov. O broșură de 70 pagini, octav mare. Se recomandă băncilor noastre, funcționarilor și tuturor, cari au legături cu băncile: preoților și învățătorilor pentru a-și procura această broșură folositoare cu prețul de cor. 1.20, dela *Librăria Seminarială Blaj*. Cuprinsul este următorul: *Introducere*. I. Societățile colective cu exemple practice pentru esplicări asupra împărțirii profitului. II. Societățile în comandită. III. *Societățile anonime sau pe acțiuni*. 1. Considerații generale. Inițierea societății și amănunte despre acțiuni. Inițierea de fonduri. Spese de fondare. Imprumuturi. 2. Contabilizarea la inițierea societăților pe acțiuni. Contabilizarea pentru încasarea capitalului de-odată și în rate. Încheierea anuală a registrelor, cu exemple. Distribuția profitului și contabilizare hotărârilor adunării generale. Împărțirea dividendelor, a tantiemelor și trecerea acestora în registre. Contabilizarea fondului de rezervă. Inițierea altor fonduri. Contabilizarea la o nouă emisiune de acțiuni al pari și peste pari. Emisiunea obligațiilor cu prioritate și contabilizarea acestora. Emisiunea scrișorilor fonciare. IV. Societățile comandite pe acțiuni.

Em Elefterescu: *Necesitatea religiunii pentru omenire*, ediția II. revăzută și adaogită prețul 50 b.

Em. Elefterescu: *Cartea neamului pe 1912*, cuprinzând alături de calendarul, datele istorice, tradițiuni, credințe și datini populare, toate aranjate după luni și zile, afară de aceea bucăți literari și învățături, după lipsele și trebuințele țaranului. Anul II. prețul 2 cor.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144118—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opu întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80

" " doi " 1.20

" " trei " 1.60

plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la *Tipografia Seminarială.*

Proprietar-editor: Aurel C. Domsa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția

Carte de cețire maghiară pentru clase: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

(85) 3—12

Se dau împrumut

costume femeiești și de călușeri, pentru petreceri, serate și baluri.

Atelierul de țesături rom. din Orăștie.

(87) 3—3

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, tară a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Geriőczi-utca 7. sz.
(88) 5—104 (Központi városháza mellett).

Ești bolnav?

Gratis

Împărtășesc fiecăruia cum m'am vindecat din îndelungatul meu morb de plămâni (tuberculosă, aprindere de gât și astma). Succes garantat. Nu cer pentru asta nici o recompensă. O fac, că, în decursul morbului meu îndelungat, țineau de desperată însănătoșarea, mi-am propus, că dacă întâmplător voi afla vre-un mijloc pentru scăparea mea, acela îl voi publica pe spesele proprii în toate foile. — Dna F. Krizek, Prag II. Nr. 2007, (Böhmen).

(94) 2—3.

K30000

SE ESCRIU LA CONCUR-CERES

Pentru introducerea **unsorii** de mâncare „Ceres” și acolo, unde din datină veche sau din prejudeții nebazate, încă nu se folosește, ne adresăm către toți aceia, cari din experiență practică și convingere sunt mușterii noștri, cu rugarea ca să ne răspundă la următoarele întrebări:

1. Ce te-a decis să faci încercare cu **unsoarea** de mâncare „Ceres”? 2. Ce preferință are față de alte unsori de mâncare?

3. Cari avantagii ți-o fac indispensabilă? 4. Cum îți vei convinge cunoștii despre aceste avantagii?

Pentru răspunsuri bune la aceste întrebări, punem la **sortire** următoarele **câștiguri!**

1 Câștig à 1000 C. = 1000 C. | 20 Câștiguri à 100 C. = 2000 C.

10 Câștiguri à 200 > = 2000 > | 1000 > à 20 > = 20.000 >

Suma 3000 Cor. 22.000 Cor.

Pentru răspunsuri, cari în deosebi excelează prin formă și conținut se vor **împărți** următoarele **premier!**

1 Premiu à 1000 C. = 1000 C. | 5 Premierii à 200 C. = 1000 C.

2 Premierii à 500 > = 1000 > | 20 > à 100 C. = 2000 >

2000 Cor. 3000 Cor.

Un juriu, compunerea căruia o vom publica la timpul său, prin foi, va judeca, cari dintre răspunsuri vor lua parte la **sortirea** alor 25.000 Cor. și cărora se vor împărți cele **28 premier** în suma de 5000 Cor. **Cor. 30.000**

La concurs vor lua parte toți aceia, cari vor trimite răspunsuri bune la cele 4 întrebări de mai sus firmei subscrise până în 15 Noembrie st. n. 1911 și vor aclude cel puțin 5 fașii dela cuburi sau pachete de câte 1/2 kgr. de „Ceres”, dovedind astfel, că folosesc unsoarea noastră de mâncare „Ceres”; trimitătorul răspunsurilor bune, tot pentru alte 5 fașii va primi încă un alt număr la sortire și așa are prospecte mai bune (duple) la eventualul câștig.

Tragerea se va face, după regulile stipulate în §. 88 a notariatului, în cancelaria și pe lângă intervenirea notarului public ces. reg. Dr. H. R. de Kopetz din Aussig, în 20 Decembrie înainte de amiază la 10 ore și se va publica după modul folosit și până acum de Georg Schicht A.-G. și publicat în Calendarul Schicht pe anul 1911. Câștigătorii vor primi câștigurile imediat în bani, fără nici o subtragere. Lista tuturor câștigătorilor se va tipări și la dorință li-se va speda.

(90) 6—8

Georg Schicht A.-G. „Preiskonkurrenz” Aussig, Boemia.